

TARTALOM

- **Kislábnyom tippek**
- *Itt van az ősz, itt van újra!*
- **Kislábnyomos életmód**
- *Életedre tör a kapitalizmus? Jövedelemmegosztással megmenekülhetsz*
- **EnergiaKözösségek hírek**
- *30 EnergiaKözösség indul idén!*
- **Kislábnyom hírek**
- *Ingyenes tömegközlekedés Tallinnban*
- *A svájciak nem akarnak több atomerőművet*
- **Kapcsolódó rendezvények**
- *Megtakarítás és közösségépítés: munkahelyi energiaközösségek*
- **Érdeemes rápillantani**
- *Sürgősen lassítsunk - dokumentumfilm*
- *Dizájn-megosztás*
- **Új! Kislábnyomos otthon, kislábnyomos család: szezonális szemezgető**
- *Harmincegy lélekmelegítő étel őszre*
- *Hogyan javítsunk cipzárat*
- **Igazságosság ökológiai korlátok közt**
- *Mitől zöld egy mobiltelefon? 6. rész*

Népszavazás az egy-bolygós életmódról? Svájcban volt...

Svájcban, a világon először, a zöld párt kezdeményezésére szeptemberben népszavazás volt arról, hogy az ország megvalósítsa-e a zöld gazdaságot. A szavazásban arról döntöttek, hogy támogassa-e az ország az erőforrás-hatékonyságot és a körkörös gazdaság megvalósítását. Ezen felül azt a konkrét célt is kitűzte, hogy Svájc erőforrás-felhasználásának szintjét olyan szintre csökkentse, amely világszerte megvalósítható és fenntartható lenne. Jelenleg, ha mindenki a svájci életszínvonalon élne, 3 (egész pontosan 2,8) bolygóra lenne szükség. A szavazáskor feltett kérdés az volt, hogy 2050-re elérje-e Svájc az egy-bolygós szintet. A svájci alkotmány már most magában foglalja annak szükségességét, hogy az ország ne lépje túl a biokapacitás által fenntarthatóan szolgáltatott erőforrás-használatot. Azonban ennek elérésére nem szab határidőt.

A népszavazási kezdeményezés érdekes vitát generált az országban. A legfőbb kérdés talán az volt, hogy vajon Svájcnak érdeke-e, hogy határozottan lépjen fel az erőforrás-felhasználás csökkentésének ügyében? Pozitívumként fontos megemlíteni, hogy a svájci pártok többsége egyetért abban, hogy a természeti erőforrásokat nagy odafigyeléssel kell használni, valamint, hogy a hosszú távú cél az, hogy az emberiség a fenntarthatóan rendelkezésre álló biokapacitás keretein belül éljen.

A határozott fellépés mellett érvelők ehhez még hozzátették, hogy annak érdekében, hogy a párizsi klímátárgyalás által célként kitűzött globális átlaghőmérséklet-emelkedési érték megvalósítható legyen, ökológiai lábnyomunkat csökkenteni kell. Érvelésük részét képezte az is, hogy a legtöbb innovációt és fejlesztést ambiciózus célok motiválják és éltetik. Így Svájc figyelemre méltó víz- és levegőtisztasággal kapcsolatos eredményeit is agresszív, erőteljes politikai céloknak és előírásoknak köszönheti.

A zöld gazdaságért folytatott kampány során nagy figyelmet fordítottak arra, hogy azt ne a félelemkeltésre építsék, hanem pozitív, barátságos, jó hangulatot tükröző érvelésre. Ezzel szemben az ellenzők a félelemre építettek, és leginkább azt hangsúlyozták, hogy a zöld gazdaság megvalósítása költséges, és megszorításokat igényel: hideg vízzel történő zuhanyzást és a Svájcban igen fontos kakaóimport leállítását. Az ellenzők azt állították, hogy 2050 túl közel van, és a szükséges átalakítások nagy mértékben megterhelnék a svájci gazdaságot.

A cégek hozzáállása a kampányhoz vegyes volt. Míg sokan elleneztek és a zöld gazdaság megvalósítása ellen való szavazásra buzdítottak, voltak olyanok is, például az IKEA, akik az egy-bolygós gazdaság kialakítása mellett tették le voksukat.

Végül a félelem nyert: 42,5%-os részvétel mellett a svájciak 36,4%-a szavazott az egy-bolygós gazdaság kialakítása mellett, és 63,6%-uk ellene. A 22 kanton közül mindössze 1-ben, Genfben voltak többségben az egy-bolygós szavazók.

DE! Volt társadalmi párbeszéd a témáról, és szavazhattak a világon először egy ország polgárai az egy-bolygós gazdaságról! Persze, furcsa és szomorú, hogy ezt a kérdést egyáltalán fel kell tenni, és a válasz sem magától értetődő....

A szerkesztő:

Vadovics Edina

Források:

Global Footprint Network
<http://www.swissinfo.ch>

Életedre tör a kapitalizmus? Jövedelemmegosztással megmenekülhetsz

„Szegénynek lenni olyan, mint amikor arra vár az ember, hogy elmúljon a fogfájása.” írta John Scalzi író több, mint tíz éve a blogjában. „Szegénynek lenni az, amikor csak egyetlen szobát tudsz fűteni a házban... Amikor szükség van arra a 35 centes fizetésemelésre... Amikor hiányzik hat dollár, hogy kifizessed a rezsicsekkeket, és sosem lesz elég a pénzed, hogy utolérjed magad... És közben tudod, hogy pont ugyanolyan keményen dolgozol, mint bárki más, bárhol máshol.”

A gazdasági bizonytalanság sokunk rémálma. Veszélyt jelenthet mentális és fizikai egészségünkre, megrövidítheti az életünket. Az Egyesült Államokban a lakosság több, mint 60%-a bajban lenne, ha egészségügyi gondok miatt hirtelen 500\$-os (kb. 140,000 Ft) kiadással kellene szembesülnie – azaz inkább várná, hogy valahogy magától múljon a fájdalom, mint hogy fizessen az orvosért.

Ez elég ijesztő, különösen egy olyan (világ)gazdasági rendszer árnyékában, amely éppen tönkreteszi a bolygót. Segítségre az egyén csak ritkán számíthat – vagy a többiek is le vannak égve anyagilag, vagy ha nem, akkor visszaélnék a bajban lévők helyzetével.

Az USA-ban azonban már megjelentek a problémát orvosolni próbáló csoportok. A világszerte működő szándékos közösségek (pl. az ökofalvak is ide tartoznak) mozgalmán belül egyre nagyobb számban tűnnek fel az egyenlőségre törekvő, pénzügyi családként is felfogható jövedelemmegosztó közösségek. Az Államokban is mindenfelé találunk belőlük, fél tucattól a közel száz fős taglétszámig. Ezekben a közösségekben a tagok összeadják a vagyonukat és keresetüket, és olyan mini társadalmat hoznak létre belőle, ahol a gazdasági döntéseket együtt hozzák meg; a döntéshozatal folyamata demokratikus; egymást segítve, egymásra támaszkodva élnek; és a pénzügyek felelőssége nem az egyén vállát nyomja, hanem a közösségét.

A jövedelemmegosztás hívei saját bevallásuk szerint radikálisabbak, mint a marxisták. „Továbblépünk a termelés eszközeinek birtoklásán” – mondja Valerie Renwick-Porter, a Twin Oaks közösségben élő író és jogatanár. „Mi az élet minden területét közösen birtokoljuk.”

Bár az egyes jövedelemmegosztó közösségek sok napi logisztikai kérdésben különböznek, alapjában véve elég sok bennük a hasonlóság. A tagok által megszerzett jövedelem és megtermelt értékek általában közvetlenül a közös kasszába mennek, ebből fizetik a közösség fenntartásának és az egyéni igények kielégítésének költségeit. A közösségi erőforrások, ld. föld, épületek, járművek a közösség tulajdonát képezik. Az egyéneknek van saját tárgyi tulajdona, de vannak szabályok és normák is, amelyek igyekeznek visszafogni a feltűnő mértékű fogyasztást. Jellemzően a közösség vállalkozást is működtet, amely tovább növeli a megosztott vagyont, és helyben biztosít munkát a tagoknak.

Sokféle közösség létezik: vannak, amelyek csak részben osztják meg a jövedelmeket; és vannak, akik csak a költségeken osztoznak, a tagok jövedelmén nem. A közös bennük az, hogy senki nem tekinti a vagyonát teljes mértékben a sajátjának.

A csatlakozni vágyók felvételét a közösség alaposan megfontolja, és csak akkor lesz teljes jogú tag valaki, ha a próbaidőben sikerrel megfelelt az elvárásoknak. A közösség tagjai jelentős pénzügyi biztonságot kapnak és adnak, és a megnyugvást, hogy nincsenek egyedül a nagyvilágban.

A jövedelemtermelést kiválthatják olyan értékesnek tekintett közösségi munkával - ld. élelmiszertermelés, karbantartás, másokkal való törődés –, amely a jelen gazdasági rendszerben jelentéktelen, értéktelen munkának számít. A tagokat azonban – a megfelelő eljárás lefolytatásával - el is lehet küldeni.

A rendszer természetesen nem tökéletes. A jövedelemmegosztó közösségekben is előjönnek a társadalmi együttélésből ismert problémák, jó és rossz tulajdonságok. A tulajdonátadásra vonatkozó irányelvek kidolgozása, és a személyes és közösségi vagyon közti határ meghúzására irányuló egyéb eljárások nagy kihívást jelentenek. De a jövedelemmegosztó közösségek sikere és az irántuk való egyre nagyobb érdeklődés azt mutatja, hogy azért vannak, akik hisznek az ötletben. És az ötlet igen egyszerű: erőforrásokat takarítunk meg, és jobban hasznosítjuk őket, ha megosztjuk, amink van. A közösség tagjai dönthetnek úgy, hogy kevesebbet dolgoznak, és a kevesebb munkaórával nagyobb anyagi biztonságot érnek el. A demokratikus döntéshozatalban való részvétel pedig segít az embereknek etikusabbá és másokra jobban odafigyelővé válni.

A legfontosabb, hogy ezek a közösségek már léteznek, azaz lehet hozzájuk csatlakozni, vagy a meglévő példák alapján új közösséget alakítani – inkább, mint arra várni, hogy egy úttörő forradalmi politikai erő megbuktassa a kapitalizmust.

Forrás: <http://www.filmsforaction.org/articles/capitalism-killing-you-income-sharing-could-save-our-lives/>

East Wind Közösség

Jövedelemmegosztó, egyenlőségre törekvő
72 fős közösség Missouriban

A közösségekben a tagok kényelmes életéhez elég akár évi 5000\$ (kb. 1,400,000 Ft) is. Ha valaki idős vagy beteg lesz, a többiek támogatják.

Itt van az ősz, itt van újra!

Ahogy múlik az idő az ősz, egyre figyelmeztet bennünket arra, hogy közeleg a tél és ideje felkészülnünk rá! Mit tegyünk, mit ne tegyünk? Ebben kívánunk segítséget nyújtani: egy kis válogatással készültünk az őszi tippekből. ☺

Szemétegetés otthon? Brrrrr...

Valószínűleg mindannyian megborzongtunk már a tél néhány napján, amikor az utcán sétálva nemcsak füstölő kéményeket láttunk, hanem a belőlük szálló orrfacsaró bűzre is felfigyeltünk. Sajnos ezzel az „élménnyel” nem leszünk gazdagabbak. Rongyokkal, műszálas ruhákkal, gumicsizmákkal vagy PET palackkal fűteni nem egészséges és környezetbarát dolog, arról nem beszélve, hogy aki ezt teszi, jogszabálysértést követ el.

A háztartásokban általában két ok miatt égetnek hulladékokat:

- az energiaárak emelkedése miatt igyekeznek minél olcsóbban megúszni a telet,
- vannak, akik - pl. lustaságból - nem akarják szelektíven gyűjteni és elvinni vagy elszállíttatni a feleslegessé vált anyagokat, egyszerűen bedobják a kályhába őket.

További részletek és tennivalók [tematikus tipp-gyűjteményünkben](#) olvashatók.

Ha zavar az avar... ne égessd el!! És a szomszédodat is beszéld le!

Itt az ősz, az óvodákban, iskolákban falevelek és gesztenyebábok kerülnek az ablakokba, a kert pedig kezd eltűnni a vastagodó levéltakaró alatt. Ha meguntuk a családi avar halomban hempergőzést, avarrugdosást, levélcsozor gyártást és levélkép alkotást, valamit kezdenünk kell a nagy mennyiségű falevéllal.

Ha egy mód van rá, ne akarjuk füstbe borítani a környéket, akkor se, ha nosztalgiarohamunk van gyerekkorunk őszi avarégetés-szaga után! Lapozzunk inkább bele a KÖTHÁLÓ (Környezeti Tanácsadó Irodák Hálózata) [avaros szórólapocskájába](#) és az „avarégetéskor kibocsátott káros anyagok” listájának áttekintése - majd kellő elborzadás - után, **válasszuk önként a komposztálást!** Így a lehulló levelekből nem légszennyezés, hanem értékes tápanyag lehet!

„Egy svájci tanulmány szerint egy nagyobb kupac avar 6 órás égésével annyi szállópor keletkezik, mint 250 autóbusz 24 órás folyamatos közlekedése során” (KÖTHÁLÓ „Avarégetés – van megoldás” című kiadványa)

„Egy kupac avar elégetése százmillió köbméter levegőt szennyez meg. A por elsősorban szív- és érrendszeri megbetegedéseket okoz.” (Levegő Munkacsoport).

Jó hír: **minden falevél komposztálható, még a diófalevél is!**

További részletek és tennivalók [tematikus tipp-gyűjteményünkben](#) olvashatók.

Hogyan készülünk a fűtési szezonra?

Sokan nem tudják, hogy egy átlag magyar háztartásban **a fűtésre megy el a család költségvetésének nagy része**. Pedig rengeteg energiát és pénzt megtakaríthatunk – és szén-dioxid-kibocsátásunkat is jelentősen csökkenthetjük! – ha átnézzük a berendezéseket, tisztán tartjuk őket, átgondoljuk és megváltoztatjuk szokásainkat, valamint szigetelünk. Érdemes tehát megnézni, mit tehetünk, először is viselkedésünk megváltoztatásával - ehhez nyújt segítséget [tipp-gyűjteményünk!](#)

A legfontosabb dolog talán megfogadni azt, hogy a karbantartás mindig hatékony módszer!

További részletek és tennivalók [tematikus tipp-gyűjteményünkben](#) olvashatók.

Fűtsünk fával - de okosan!

Aki fával fűt, és ezt megfelelő módon, megfelelő tüzelőberendezésben teszi, töredék áron megússza a telet. Fontos azonban azt észben tartani, hogy vizes fával ne fűtsünk, mivel ezzel számos kellemetlen hatást okozunk nem csak saját magunk számára, de környezetünk számára is. Tűzifa vásárlásakor mindig ellenőrizzük a vásárolt faanyag nedvességtartalmát!

- A nedves tűzifa legalább négyszer drágább is, mint a száraz. Hogy miért? A válasz egyszerű, a vizet nem égethetjük el, így a fában lévő energia jó része a víz forralására fordítódik, ahelyett, hogy a szobát fűtenénk vele.
- További problémát okoz a nedves fával való égetés során a vízgőz is, amely a füstgázokkal keveredve savas elegyet alkot, és ez lassan, de biztosan roncsolja kéményünk állapotát.
- A csökkent égési hőfok miatt ráadásul a felszabaduló fagázok nem égnek el, hanem füst, korom és kátrány keletkezik, melyek a kémény eltömítésével akár szén-monoxid-mérgezés is okozhatnak!

Forrás és sok további hasznos tudnivaló a fával fűtésről: <http://greenfo.hu/hirek/2012/11/25/esszeruen-futsunk-faval>

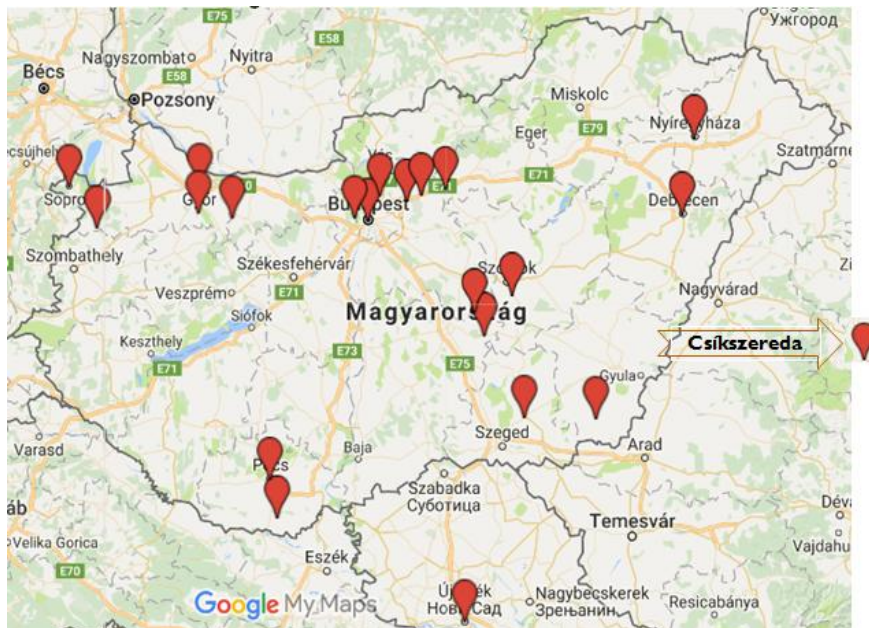

30 EnergiaKözösség indul idén!

Az elmúlt évek sikeres évadjaihoz hasonlóan idén negyedik alkalommal indult el az E.ON EnergiaKözösségek program, melyben háztartásból álló kis közösségek versenyeznek egymással, hogy minél több energiát takarítsanak meg csupán a viselkedésük, hétköznapi szokásaik megváltoztatása által. Minden közösséget egy úgynevezett klíma-koordinátor vezet, aki segít összefogni és motiválni közösségének tagjait.

Idén is nagyon sok olyan lelkes és felelősségteljesen gondolkodó ember talált rá felhívásunkra, aki úgy érezte, szeretne tenni azért, hogy a környezet- és energiatudatos szemléletet népszerűsítse és terjessze családjá, barátai, ismerősei, vagy munkatársai körében, így végül 30 klíma-koordinátor fog közösséget alakítani a verseny keretében.

A jelentkezettek között vannak visszatérő versenyzők, szám szerint 11, míg 19 új koordinátor is kipróbálja magát. A közösségek területi megoszlása is igen változatos, éppúgy jelentkeztek vidéki kistelepülésekről, mint megyeszékhelyekről, vagy a fővárosból. A magyarországi résztvevők mellett idén két határon túli közösséggel is büszkélkedhetünk, Csíkszeredából és Újvidékről. Köszönjük mindenkinek, hogy csatlakozik hozzánk!

FIGYELEM!

Ha **valaki csak most talált rá felhívásunkra és mindenképpen szeretne részt venni** a programban, mint egy közösség tagja, akár a fenti települések egyikén él, akár nem, **keressen minket bizalommal, és megkeressük a hozzá legközelebb lévő közösséget.** Az érdeklődő leveleket az [info \[kukac\] energiakozossegek.hu](mailto:info[kukac]energiakozossegek.hu) e-mail-címre várjuk, de telefonon is lehet jelentkezni a 20/ 386-0922 számon!

Készülünk a versenyre – Klíma-koordinátor képzések

Október 21-én tartottuk a közösségeket vezető klíma-koordinátoroknak az első verseny előtti felkészítő képzést Budapesten az Impact Hubban. A képzésen sok hasznos, a versenyt segítő információt hallhattak a résztvevők, például, hogy környezeti szempontból miért is elengedhetetlenül fontos, hogy tudjunk változtatni a mindennapi szokásainkon, valamint segítséget kaptak, hogyan takarékoskodhatnak apró változtatásokkal, vagy miként tudják hatékonyan szervezni, támogatni, motiválni a saját EnergiaKözösségeiket. A képzés nagyon jó hangulatban zajlott le, játékokkal és finom szezonális és termelői alapanyagokból készült ebéddel kiegészülve. Az első képzési alkalmon a jelentkezett koordinátorok fele vett részt, míg a többiek számára november 12-én tartjuk a felkészítő képzést szintén Budapesten. ☺

Ingyenes tömegközlekedés Tallinnban

2013 óta a helyi lakosok ingyenesen vehetik igénybe a tömegközlekedési eszközöket Észtország fővárosában. Sokan hitetlenkedtek, és merő népszerűségnövelő húzásnak bélyegezték a polgármester részéről, de az intézkedés költségvetési szempontból egyelőre életképes. Az idő előrehaladtával azonban felmerült egy újabb aggály is: eredeti célját, azaz a közúti forgalom csökkentését nem igazán látszik beváltani egyelőre.

Az ingyenes használat feltétele, hogy az utas regisztrált tallinni lakos legyen, és mivel az intézkedés bevezetése óta jelentősen megnőtt a Tallinnba regisztráltak száma, az elmúlt évben 20 millió eurós (kb. 6,16 milliárd forint) profitot termelt az ingyenes közösségi közlekedés, ugyanis a város minden lakosért 1000 eurót (kb. 308 ezer forint) kap az államkasszából! Természetesen ez a növekedés nem tarthat örökké, valamint az is elgondolkodtató, hogy mindössze 8 %-kal használják többen a tömegközlekedési eszközöket

autó helyett, viszont ezzel párhuzamosan sajnos a megtett autótutak hossza 31 %-kal növekedett. Így 2013-hoz képest jelenleg több autó van az utakon – állapította meg a holland Delfti Műszaki Egyetem. A parkolás és az autóhasználat drágítása minden bizonnyal hatékonyabb eszköz lenne, akárcsak a kerékpáros közlekedés támogatása. A fővárosi lakosság 90 %-a azonban továbbra is kiáll az intézkedés mellett, és Bukarest valamint a mintegy 14 milliós kínai város, Chengdu is érdeklődik a rendszer bevezetése iránt.

Forrás: <https://www.theguardian.com/cities/2016/oct/11/tallinn-experiment-estonia-public-transport-free-cities>

A svájciak nem akarnak több atomerőművet

Az új svájci energiatörvény komoly lépéseket tesz a megújuló energiahordozók arányának növelése felé, és nemet mond az atomenergiára. A törvény a 2050-es svájci Energia Stratégiához csatlakozik, és számos célértéket határoz meg a köztes időszakra.

A vízenergia mellett az egyéb megújulókat arányát 2020-ig két és félszeresére, míg 2035-re a mai szint 6,7-szeresére szeretné emelni a svájci kormány. Ezzel párhuzamosan **az egy főre eső energiafogyasztást 16 %-kal tervezik csökkenteni 2020-ig**, és 43 %-kal 2035-ig. Továbbá **a törvény hivatalossá teszi Svájc atomerőmű-ellenes hozzáállását, és betiltja új atomreaktorok engedélyezését, valamint a használt fűtőelemek újrafeldolgozását.** A már létező atomerőműveket se lehet módosítani. November 26-án pedig népszavazást tartanak a még működő atomerőművek előrehozott leállításáról. Ha a többség emellett tenné le a voksát, az azt jelentené, hogy 2029-ig be kellene zárni az összes létesítményt.

Forrás: <http://energytransition.de/2016/10/swiss-ban-new-nuclear-reactors/>

Több metán jut a légkörbe, mint azt korábban feltételeztük

A fosszilis energiahordozók pl. földgáz, szén és olaj kitermelésekor jóval több metán jut a légkörbe, mint azt korábban gondoltuk – állapította meg az eddigi legátfogóbb elemzés a témában, amit az amerikai Nemzeti Óceán- és Légkörkutató Hivatal (NOAA) és a Colorado-i Egyetem egyik intézete végzett. A *Nature* című rangos szaklapban napvilágot látott kutatás szerint a légkörbe kerülő összes metán mintegy 20-25 %-a a fosszilis energiahordozók kitermeléséhez kapcsolható. Ez 20 %-kal több annál, mint amivel az Eghajlat-változási Kormányközi Testület (IPCC) számolt idáig, és 60 %-kal több, mint ami az Európai Bizottság Közös Kutatóközpontjának Globális Légkörkutató Kibocsátási Adatbázisában (EDGAR) szerepel.

A metán, bár rövidebb ideig marad a légkörben, mint a szén-dioxid, de mintegy 28-szor erősebb az üvegházhatása, tehát veszélyesebb klímaváltozás szempontjából. Ezért fontos, hogy minél pontosabban meg tudjuk határozni, milyen műveletek során mennyi jut belőle a levegőbe, mert ez alapján lehet hatékonyan visszaszorítani a kibocsátását.

Forrás:

<https://insideclimatenews.org/news/11102016/noaa-study-says-fossil-fuel-industrys-contribution-global-methane-problem-more-thought>

Díjat kaphatnak az európai városok a fair trade támogatásáért

Október közepén az Európai Parlament éves „Fair Trade Reggelijén” jelentette be a kereskedelempolitikáért felelős európai uniós biztos, Cecilia Malmström, hogy az EU létrehozta a **Méltányos- és Etikus Kereskedelem Európai Fővárosa Díjat**. A kezdeményezés az egy éve bemutatott „Mindenki számára előnyös kereskedelem” névre hallgató bizottsági kereskedelmi és beruházási stratégiájának folyamánya. Célja, hogy felhívja az európai polgárok figyelmét a méltányos és etikus kereskedelemre (*fair and ethical trade*), és segítse az országok közti tapasztalatcserét arról, hogy a helyi önkormányzatok ennek támogatásában milyen szerepet vállalhatnak. Kapcsolódó korábbi kezdeményezés a „Fair Trade Városok” mozgalom, amelynek világszerte – de főleg Európában – már több mint 1800 tagja van.

Forrás: <http://www.fairtrade-advocacy.org/about-us-27/other-information/920-capital-award>

Megtakarítás és közösségépítés: Félidőnél jár a közsféra energiatakarékossági versenye, a Spórolunk@kiloWattal

Október 13-án került sor a „Spórolunk@kiloWattal – Munkahelyi EnergiaKözösségek” energiatakarékossági kampány „Hol tartunk félidőben?” elnevezésű rendezvényére. A programon a benevezett önkormányzatok és közintézmények EnergiaKözösségeinek tagjai vettek részt. Az EU-s projekt keretein belül megrendezett versenyhez hazánkban **19 középület** csatlakozott, **mintegy 2000 dolgozóval**.

A **2016 márciusa és 2017 februárja között** zajló verseny lényege, hogy az egyéves időszak alatt a középületek dolgozói korábbi fogyasztásukhoz mérten **minél több energiát takarítsanak meg elsősorban viselkedésváltozással**, a napi rutin átgondolásával és változtatásával. Ezt elősegítendő minél több energiaspóroláshoz kapcsolódó tevékenységet, figyelemfelhívó kampányt valósítsanak meg munkahelyükön.

A félidei rendezvény fő célja az volt, hogy a résztvevő épületek dolgozóinak a nyár miatt esetleg kicsit ellankadt lelkesedése ismét felébredjen, sőt akár új magaslatozásokba szökjön. Ezért szót kaptak a Munkahelyi EnergiaKözösségek is, így két önkormányzat kapcsolattartója részletesen beszámolt, milyen tevékenységek történtek náluk az első félideben.

A két önkormányzati épület adottságai egymástól annyira különbözőek, amennyire csak lehet, tehát méretük, koruk, fűtésrendszerük stb. mind igen eltérő. **A korszerűbb épületben felelősök „járőröznek”**, hogy ne legyen nyitott ablak miközben megy a fűtés, ne maradjon égve feleslegesen lámpa. Asztali lámpákat szereztek be, és átrendezték a folyosói nyomtatók körüli területeket úgy, hogy az jobban kedvezzen a papír szelektív gyűjtésének. Emellett jutalmazták a dolgozókat egy-egy energiatakarékos cselekedetükért, de vannak olyanok is, akik azért kapnak kis meglepetést, mert épp nem voltak túl energiatakarékosak, így motiválva őket, hogy legközelebb odafigyeljenek ☺

A másik épületben pedig főleg a kreativitást is gyakran igénylő kiegészítő és figyelemfelkeltő tevékenységekre helyezték idáig a hangsúlyt: náluk minden hónap egy adott téma köré csoportosul, így pl. egy tavaszi hónap alkalmával növényeket ültettek – a szó szoros értelmében zöldebbé téve az épületet –, illetve alkotó pályázatot írtak ki energiatakarékosság és klímaváltozás témában, tudáspróbát szerveztek, valamint állandó jelleggel várják a dolgozók energiatakarékossági ötleteit a kiürült konzervdobozokból készült ötletládájukba.

A beszámolók után az összes résztvevő csoportosan is átbeszélte az eddig tapasztalt kihívásokat és sikereket. De hogy az ország különböző pontjairól érkezők önfeledten tudjanak kiscsoportokban dolgozni, a

GreenDependent Intézet egy **tippgyűjtő játékot** is szervezett, amely során egymással versenyezve kellett minél több ötletet összegyűjteni, hogy miként lehet az irodában a számítógéppel felszerelt asztalnál dolgozva csökkenteni az áramfogyasztást. A pontokért szinte vére menő küzdelem zajlott a csapatok között, **minden csoport több mint 20 megtakarítási lehetőséget gyűjtött össze - csak a számítógépes munkahelyhez kapcsolódóan!**

Ezek után az energiatakarékossági tevékenységek megvalósítása során tapasztalt kihívások és sikerek megosztása igazán jó hangulatban telt. A három csoport a rendezvény végén bemutatta a többieknek, hogy milyen főbb témák merültek fel náluk. Többen említették a vezetői támogatás fontosságát, és beszámoltak a kisebb, jutalmakkal járó házi versenyek sikereiről. A verseny közösségformáló erejéről is többen pozitívan nyilatkoztak illetve számos, már sikeresen megvalósított takarékosági intézkedést is felsoroltak.

Természetesen ezek mellett a GreenDependent is beszámolt a **projektben elért eddigi eredményekről**, és a kampány kezdetekor a dolgozók által kitöltött **energiatudatosságot felmérő kérdőív tanulságairól**, valamint vázolta a **következő félide várható feladatait**, egyben tippeket is adva a sikeres folytatáshoz. Biztatásul pedig jutalmakat is kiosztott a szervezet a kampány kereteiben zajló kisebb versenyek helyezettjeinek, **magyar őshonos gyümölcsfacsemeték**, Spórolunk@kiloWattal bögrék és vászonszatyrok, valamint fair trade/ bio teák és csokik formájában.

Magyarországon a Spórolunk@kiloWattal projekt védnöke dr. Szabó Marcel, a jövő nemzedékek szószólója.

A kampánnyal kapcsolatos eddigi sajtómegjelenések ITT tekinthetők meg.

További információ és részletek: <https://sporolunk.org>

Philippe Borell: Sürgösen lassítsunk! - dokumentumfilm

Az Urgence de ralentir (Sürgösen lassítsunk!) című francia dokumentumfilm első felében bemutatott tények például a jelenlegi tőzsdeműködésről, valósággal sokkolóak az efféle ügyletekben járatlan emberek számára. A befektetések, pénzügyi tranzakciók már a majdnem oszthatatlanságig felosztott másodperc töredéke alatt valósulnak meg, már nem szükséges emberi gombnyomás sem, szakemberek által előre megszerkesztett algoritmusok végzik el azt a munkát.

A film egyik magyar vonatkozása, hogy megszólaltatja a rendező az 1965-ben Magyarországról Amerikába emigrált Thomas Peterffyt, akit a tőzsdéi robotok megalkotójaként tartanak számon.

A dokumentumfilm-rendező embertelenül felgyorsult társadalmunkból ragad ki néhány más példát Európából, az Egyesült Államokból, Latin-Amerikából és Indiából: olyan kezdeményezésekről, helyi közösségekről és civilekről, akik egy másfajta gondolkodásmódon alapuló életformát követnek. Ezek a példák egy jóval kisebb léptékű fejlődésben hisznek, törekszenek az emberi tempó és a közösségi értékek megtartására.

Forrás és a film (magyar felirattal) **megtekinthető:** <http://fna.hu/mittehetsz/tajekozodj/lassitsunk>, [kép](#)

Dizájnos megosztás vagy megosztjuk a dizájnt is

A POC21, egy nemzetközi innovációs közösség, 2015 nyarán egy francia kastélyban lezajlott innovációs táborból nőtt ki magát egy nemzetközi innovációs közösséggé. A tábor céljai közt szerepelt, hogy jelenleg a köztudatban normálisnak tűnő fogyasztói kultúra termékei és szolgáltatásai helyett egy új, fenntartható és nyílt forráskodó termék- és szolgáltatásként kínáljon. A legfontosabb, hogy ezeknek a projekteknek a tervét, lebonyolítását és a prototípusának megtekintését bárki érdeklődő számára elérhetővé tegyék.

A közösen kiötletelt módszerekből 12 projekt tervét használhatjuk, leírást kaphatunk szélturbináról, aprócska városi kertészkedés módszeréről vagy akár biciklitrakorról.

A POC21 közösség tagjaival együtt reméljük, hogy az ötletek megosztása újabb és újabb lánreakciókat indít el a felhasználók körében, azaz minél több jó ötlet válik közkinccsé!

Forrás: <http://www.shareable.net/blog/the-sustainability-commons-using-open-source-design-to-address-climate-change>

A gyerekvállalás dilemmái

El kell fogadnunk a tényt, hogy napjaink környezeti problémáinak egyik oka bolygónk túlnépesedése. Hajlamosak vagyunk a túlnépesedés fogalmát a tőlünk földrajzilag távol élő népcsoportokkal összekötni vagy a tőlünk kulturális szokásaiban eltérő társadalmi rétegekhez csatolni. Bármennyire is szokatlan lehet a felvetés, de gondolatébresztő szándékú a kérdés, hogy vállaljunk-e (több) gyereket az éghajlatváltozás korában? Természetesen egyértelmű válasz nem létezik, inkább további kérdéseket generál ez a provokatív megfogalmazás.

Napjainkban könyvek, közösségek foglalkoznak ezzel a témával, például a Conceivable Future közösség tagjai vagy Travis N. Rieder: Toward a Small Family Ethic c. könyve.

Akár egykeként, akár sokgyerekes családból származóként, próbáljuk meg elfogadni azok véleményét is, akik az életterületet biztosító bolygónk kritikus egészségi állapotára hivatkozva nem vállalnak gyereket. Talán ideje, hogy az egyébként más normákhoz hozzászokott társadalmunk elismerje, hogy ezen tagjai is hatékonyan járulnak hozzá egy fenntartható jövő kialakításához, csak az ő útjuk kicsit más, mint az eddig megszokott.

Forrás: Should we be having kids in the age of climate change és People who don't have children

A globális felmelegedés okozta tájsebek - fotók

Érszakszerveink közül legtöbbször a szemünknek szeretünk hinni. Sokszor sem a megalapozott kutatási eredmények, sem a számszerűsített bizonyítások nincsenek akkora mértékű hatással ránk mint egy szemünkkel érzékelhető jelenség.

A US Geological Survey szervezet különböző időpontokban készült fényképpárok segítségével bizonyítja, hogy a globális felmelegedés okozta tájváltozás valós és gyorsasága életterületet fenyegetheti. A Repeat Photography projekt egy értékes és hasznos eszközként bizonyult az éghajlatváltozás megértéséhez. A képpárok felsorakoztatnak összezsugorodott gleccsereket, lecsökkent hozamú folyókat, kiritkult erdővidékeket vagy monotonná vált korallzátonyt.

Kislábnomos otthon, kislábnomos család: szezonális szemezgető

Harmincegy lélekmelegítő étel őszre

Sárgarépa krémleves

Csőben sült zelleres krumpli

Mézes-krémes süttők torta

Az ősz rengeteg színes-izgalmas alapanyagot tartogat a konyha számára - érdemes velük kísérletezésbe fogni, új íz kombinációkat kipróbálni, fantasztikus illatokban elmerülni ☺

Aki szeretne ötletes, fenséges és ünnepi étkeket alkotni hétköznapi hangzó zöldségekből és gyümölcsökből, vessen egy pillantást az alábbi receptválogatásra!

A palóclevest (saját termésű paprikával és paradicsommal) és a körtés-morzsás sütit (saját körtével) már kipróbáltuk ☺, de gyanítható, hogy a legtöbb receptnek nem tudunk majd ellenállni.

Forrás és receptek:

<http://www.nosalty.hu/ajanlo/31-etel-amit-oktoberben-el-kell-keszitened>

Felhívás!

Várjuk Olvasóink kedvenc, már kipróbált (!) **szezonális receptjeit**, hogy közkinccsé tehesük őket a Kislábnym hírlevél új "Szezonális szemezgető" rovatában!

A recept a következő kritériumoknak kell, hogy megfeleljen:

- legyen "zöld" (szezonális, helyi alapanyagokból),
- megfizethető,
- és viszonylag gyorsan, energiatakarékosan elkészíthető ☺

Receptgyűjtő címünk: info@greendependent.org

Kert

Évekig élhet a paprika!

A paprika több évig is áttelel, ha a lakásban, hűvös és száraz helyen (garázs, alagsor) tartjuk, és ritkán, 3-4 hetente egyszer öntözzük. A leveleit ilyenkor ugyan nagyrészt elhullajtja, és természetesen nem terem, de tavasszal új hajtásokat és leveleket hoz ☺

Amennyiben télen is szeretnénk paprikát szüretelni, melegházra és mesterséges megvilágításra lesz szükségünk!

Részletes paprikaátteleltetési útmutató itt:

<http://hobbikert.hu/magazin/evetik-el-a-paprika-ha-igy-bannak-vele-telen.html>

Őszi vetés

Az alábbi linkekből kiderül, melyek azok a növények, amelyeket késő ősszel/tél elején is nyugodtan vethetünk, és kora tavasszal már készíthetjük a salátákat ☺

Áttelelő zöldségek vetése: <http://ilkertje.blogspot.sk/2010/09/attelelo-zoldsegek-vetese.html>

Vetésidő táblázat: http://www.biokiskert.hu/wp-content/uploads/2014/05/Mit_mikor_2014.pdf

Hogyan javítsunk cipzárat

Egy tönkrement cipzár még nem jelenti a kedvenc kabát/csizma/nadrág/táska végét.

Az alábbi linken található hat (angol nyelvű) videó hat különböző, és otthon is orvosolható cipzárprobléma megoldásához ad segítséget (szétnyíló cipzár, csúszka lejön, csúszka átkerül az egyik oldalra és nem fogja össze mindkét cipzároltalt stb.). Érdemes megnézni mielőtt kedvenc dzsekket, táskánkat kiszuperálnánk!

Forrás: <http://craftingagreenworld.com/2016/08/16/how-to-fix-a-zipper/>

Igazságosság ökológiai korlátok közt - hogy mindenkinek jusson, de maradjon is

Mitől zöld egy mobiltelefon – 6. rész: mi lesz a telefontal használat után?

Sorozatunk befejező részében megvizsgáljuk, mi lesz a sorsa a mobiltelefonjainknak használat után és hová kerül ez a rengeteg veszélyes hulladék. A világon egyre több elektromos és elektronikus hulladékot termelünk, ezen veszélyes e-hulladék mennyisége 2009 és 2014 között a duplájára, 42 millió tonnára növekedett. Ehhez járul hozzá átlagosan 18 hónapi használat után az évente 1,7 milliárd eladott mobiltelefon is.

Kérdés azonban, hogy mi lesz a sorsuk, ha átlag másfél év után lecserélték őket egy újabb típusra? Egy hazai felmérés szerint a megunt mobilok 68%-a nem kerül azonnal újrahasznosításra, helyette az emberek megőrzik őket („egyszer majd csak jó lesz még valamire”), és csak akkor szabadulnak meg tőle, amikor már végképp elöregedtek és elvesztették értéküket. Pedig egy jól működő használt mobilnak még sokan örülnének, akik nem engedhetik meg maguknak az új készülékeket.

A mobilok azonban még hulladék formájában is értékesek, hiszen rengeteg hasznosítható anyagot tartalmaznak, így például egy tonna mobiltelefon több aranyat tartalmaz (átlagosan 300 g/tonnát) mint egy tonnányi kibányászott aranyérc (átlagosan 5 g/tonna). Az újrahasznosításuk mégsem megoldott még széles körben, hiszen kevesebb mint 10%-uk kerül szétszerelésre és újrahasznosításra. A begyűjtés problémáján túl a fogyasztók által kedvelt egyre kisebb és vékonyabb dizájn is problémát okoz, hiszen egyre nehezebb alkotóelemeikre szétszedni őket.

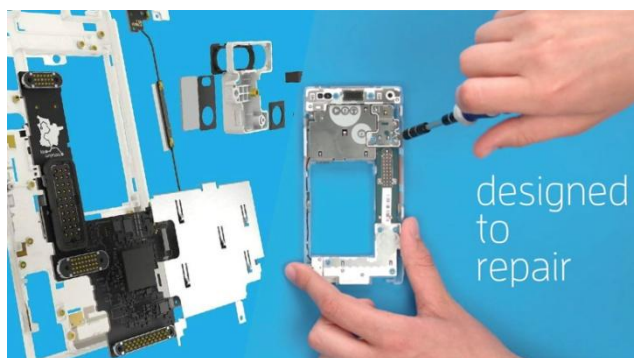
Az e-hulladék problémája azonban ennél általánosabb. Európában az összes e-hulladéknak csupán egyharmadát kezelik megfelelően, és a jelentős része illegálisan kerül fejlődő országokba, ahol a laza jogi szabályozásnak köszönhetően olcsón, de gyakran veszélyes módon kerülnek feldolgozásra vagy egyszerűen a lerakókba. Az európai e-hulladék elsősorban Kínába, Indiába, Pakisztánba, Szingapúrba és Nigériába kerül, és az elkövetkező években a hulladék-dömping várhatóan nagyban fog növekedni (az előrejelzések szerint akár 1800%-kal is több e-hulladék kerül például Indiába 2020-ig), ezért is hívják a folyamatot a „veszélyes hulladék gyarmatosításának”.

A mobiltelefonokból származó e-hulladék komoly környezeti károkat okoz, így nem megfelelő kezelés esetén többek között nehézfémekkel és veszélyes égésgátló anyagokkal szennyezi a talajt, levegőt és vizeket. Emellett újrahasznosításuk legtöbbször a velük dolgozók egészségét is veszélyezteti védőfelszerelések, biztonsági előírások és információk híján. Az újrahasznosító telepek környezetében nyomornegyedek alakulnak ki, ahol a dolgozók és a környéken élők nap mint nap ki vannak téve a környezetbe került veszélyes anyagoknak, gyakran tudtukon kívül. Egy felmérés szerint az e-hulladék feldolgozásával foglalkozó Guiyu városában (Kína) élő gyerekek vérében mért ólomkoncentráció az egészségügyi határértéknek átlagosan háromszorosa. Emellett sok helyen gyerekek, gyakran árva foglalkoznak az e-hulladékkal is, akik elégetik a már nem hasznosítható darabokat és belélegzik a mérgező füstöt.

Rengeteg gyerek foglalkozik fejlődő országokban e-hulladék feldolgozással az informális gazdaságban

Ma már léteznek olyan kezdeményezések, amelyekkel csökkenthető a mobilokból származó e-hulladék mennyisége. **Mindenekelőtt használjuk minél tovább őket**, és ha lecserélnénk, akkor is inkább adjuk vagy adományozzuk el, ne tartsuk otthon porfogónak. Választhatunk olyan készüléket is, mint a **Fairphone**, amely moduláris felépítésének köszönhetően könnyebben javítható, és így kisebb hulladéktermelés mellett hosszabb ideig használható. Az **Ixixit online közösség** pedig hasznos tanácsokat ad videókkal, leírásokkal, hogy akár mi magunk is megjavíthatjuk az elromlott készülékeinket. **A hulladékká vált készülékeket pedig feltétlenül juttassuk vissza a gyártónak vagy az elektronikus hulladékokat gyűjtő udvarokba.** Magyarországon 2014 óta a forgalmazók kötelesek törvényben meghatározott árengedményt adni a leadott elektromos és elektronikus hulladék ellenében az új termék vásárlásának árából (annak max. 10%-áig terjedően), amely leadott mobil esetében 100 Ft-os engedményt jelenthet.

Források: Sean Paquette: International Toxic Waste Trade: Mobile Phones Growth, Flow and Solutions of International Electronic Waste Trade, Régi mobiltelefonok újrahasznosítása, Your smartphone's secret afterlife, Take responsibility for electronic-waste disposal, <http://www.mediamarkt.hu>

Kép forrása: <http://www.thehindubusinessline.com/news/over-45-lakh-children-engaged-in-various-ewaste-activities>

Ezt a rovatot a következő szervezetek és programok közreműködésével és támogatásával írjuk:

Hasznos információk, kapcsolat

Szerkeszti: Vadovics Edina

Közreműködött:

Antal Orsolya, Hajdú Klára, Major Borbála, Péter Emőke, Szomor Szandra,
Vadovics Kristóf, Vásárhelyi Csenge

Design: Iconica Bt.

Szerkesztőség: GreenDependent Egyesület

2100 Gödöllő, Éva u. 4.

Tel.: 06-20/386-0922

E-mail: info@greendependent.org

Honlap: www.greendependent.org

A Kislábnym Hírlevél korábbi számai a www.kislabnyom.hu oldalon megtalálhatók és onnan letölthetők.

A hírlevelet az info@kislabnyom.hu címen lehet lemondani.

A GreenDependent Egyesület a következő szakmai szerveződés tagja:

Resource Cap Coalition
(Európai Koalíció az Erőforrás Használat Csökkentéséért)

resourcecapcoalition